

УДК 930.1

Идеология ОУН: начало формирования

В.К.ЯКУНИН

Днепропетровский национальный университет имени Олеса Гончара, г. Днепропетровск, Украина

Авторское резюме

Дан исторический и историографический анализ процесса начала формирования идеологии ОУН на фоне широкого исторического контекста. Показана сущность идеологии, ее истоки, своеобразие, противоречивость и несоответствие с историческим опытом Европы и ее гуманистическими принципами.

Ключевые слова: идеология, история, исторический опыт, политика, политическая практика, иррационализм, утопическое сознание.

OUN ideology: the beginning of formation

V.K.YAKUNIN

The Oles Honchar Dnepropetrovsk national university, Dnepropetrovsk, Ukraine

Abstract

The paper analyzes the process of the initial formation of the ideology of the OUN, starting from the 1st Congress of Vienna (January 28 - February 3, 1929) which ideologues OUN - Dmitry Andrievskii and Julian Vassiyann gave a basic provisions. The principal of their speeches has given and its nature, origins, originality has analyzed. The inappropriateness of these provisions historical experience of Europe and democratic tendencies of social thought in Western Ukraine, the gap between humanistic principles has displayed. Complete ignorance of the historical experience of the Soviet Ukraine in terms of industrialization, development of education and Ukrainian culture has revealed.

The inadequacy of the ideal polity future Autonomous Independent Ukraine in light of the worlds' historical experience has shown. A historical analysis of the three main ideological documents "Decalogue", "12 signs of the nature of Ukrainian nationalist" and "44 rules of life of a Ukrainian nationalist" has also given. It is noted that all of them aimed at the formation of bigotry and hatred of the real and imaginary enemies of the nation. They contradict the political practice of the OUN and Christian precepts.

Analyzing the main job of chief ideologue OUN N. Scyborsky "Natsiokratiya" "pointed its apology of fascism, but ignorance the specific experience of Fascism in Italy and National Socialist Germany in nation-building and cultural purposes.

The main conclusion of the article is the following: OUN ideology contains an eclectic mix of fascist totalitarianism, integral nationalism, utopian elements of the early Bolshevik program, the cult of Ukrainian Independent Conciliar State.

Key words: ideology, politics, history, historical experience, nationalism, fascism, history of Ukraine.

В современной украинской историографии отмечают три подхода в отношении идеологии ОУН: 1-й, полностью негативистский, восходящий к советской историографической традиции, характеризует идеологию ОУН как прямую разновидность украинского национал-фашизма; 2-й, апологетический, характеризует ее как самобытное явление, вытекающее из задач национально-освободительной борьбы за независимую соборную Украину в 1920-е – 1930-е годы, имеющее и сегодня актуальность; 3-й подход заключается в том, что идеологию ОУН характеризует в органической связи с итальянским фашизмом и немецким национал-социализмом, которая формирует радикальные и экстремистские формы борьбы, разрывающие связь с либеральными и христианскими ценностями. Автор данной статьи придерживается третьего подхода.

© В.К.Якунин, 2014

Посмотрим, как создатели ОУН, начиная с 1929г., трактовали идеологические основы украинских националистов.

Итак, какими виделись идеологические основы ОУН ее организаторами с самого начала. По этому вопросу на 1-м Конгрессе украинских националистов в Вене (28 января – 3 февраля 1929 г.) выступили Дмитрий Андриевский и Юлиан Вассианн. Первый огласил свою позицию на 2-й конференции украинских националистов еще в апреле 1928г.

Д. Андриевский был родом из села Будки Полтавской губернии. Сын священника (разумеется, православной церкви – авт.). Среднее образование получил в Лубенской гимназии. Учился в Харьковском университете и Институте гражданских инженеров в Петербурге. После Февральской 1917г. революции приехал в

Киев. По поручению Украинской Центральной Рады вел политическую пропаганду на Волыни и в Крыму. Осенью 1918г. – на дипломатической службе в Берне (Швейцария). В 1918 – 1920 гг. получил высшее образование по специальности инженер-архитектор в Государственном университете в Генте (Бельгия). В межвоенный период работал инженером на французских и бельгийских фирмах. Основатель и председатель Украинской Национальной Рады в Бельгии. Печатал статьи в ж-ле «Розбудова нації». Был председателем президиума 1-й конференции Украинских националистов в Берлине 3-7 ноября 1927г., где был избран идеолого-статутарным референтом созданного ПУН. Как член ПУН 8-9 апреля 1918г. принимал участие во второй конференции Украинских Националистов в Праге. Работал в идеологической комиссии Конгресса Украинских Националистов [7, с. 363].

В указанном реферате он утверждал: «Идеология – це повна система цінностей, це система координат, що встановлюють відношення культурної людини до зовнішнього світу, до існуючої дійсності чи існуючого потенціально в ідеалі... Идеология це певний підбір, класифікація життєвих, інтелектуальних і моральних явищ – це степенування їх відповідно до вартості, важливості, слухності, правдивості... Идеология не є штучною побудовою, але життєвим явищем і чинником - рушійною силою. Предметом її не є минуле, а майбутнє. Вона не лише теоретично встановлює певне відношення між явищами, але те відношення намагається здійснити. Идеология – це потенціальна дійсність. Тим вона відрізняється від утопії – чистої фантазії. Идеология має коріння в житті та є виявленням того, що вже існує психологічно ...

Обставини українського національного життя докорінно змінилися за останні десять років, змінили вони і психологічний підмет нашої нації. Молоде покоління має бога в душі та інші молитви на устах. Неминуче мусить з'явитися також нова идеология. Її загальний тон ми всі передчуємо і передбачуємо. Коротко: це є націоналізм!...

Отже, Провід, Конгрес і загал – будуть головними чинниками в процесі витворення идеологии українських націоналістів...

Зупинимось тепер над формами, в які може вилитися наша идеология й спробуємо намітити головні риси. Ми вже вказали на три площі, що в них розгорається кожна идеология. Це: площа духу, часу й епохальних обставин, площа нашої свідомості та нашого поставлення й розв'язання конкретних питань і площа здійснення идеологии, або площа нашого чину.

Перша площа лежить поза нашою волею, навіть поза сферою точного певного знання. У цій площі виявляються характер, властивість, система нашої идеологии. Ми в ній родимось й не можемо поставити себе поза нею. Вона має

для нас, так би мовити, абсолютну, безоглядну і безумовну вартість. Однак лише для нас, не для наших попередників або наших наступників. Це уклад думок нашого віку, нашого покоління, - це зміст даного історичного моменту, це площа, так би мовити, філософічна... Найбільш загально можна твердити, що наша доба, наше покоління має систему вартостей, побудовану не на матеріалізмі та детермінізмі, як це було у наших попередників, - лише на ідеалізмі й волюнтаризмі...

Для нашого українського покоління таким ідеалом є Велика, Самостійна, Соборна Українська нація. Бо ж власне нація є одним з органічних явищ, що ховають у собі первень організації її розвою. За своїм положенням, традиціями й природними даними Україна призначена для великої ролі в Європі та цілому світі. Українська національна ідея не поривається з українською етнографічною територією й не вичерпується етнічним змістом. Вона охоплює ширші простори та формується на основі історичної місії, що впала нашої батьківщині. Положена між європейським Заходом й азіатським Сходом, Україна є мостом між двома світами та натуральним оборонцем менших народів, що загрожені Московщиною...

Отже, друга площа, немов впливає, висновується з першою. Лише пізнавши окруження, можемо братися до впливу на нього. Але пам'ятаймо, що обставини не є непорушними й незмінними, - вони в стані невпинного «ставання». Тому також наше положення в цій площі не може бути часовим серед даних обставин...

Для нас очевидно, що власна державна організація є кінцевою для нації. Лише в умовах національної державності Україна стане продуктивною і творчою. Проблема влади лежить в основі державного будівництва. Форма держави, чи справа режиму, не має рішучого значення, - її зміст у значній мірі залежить від влади. Універсальні формули державного устрою не є жодною порадою (республіка, монархія). Розв'язання цієї проблеми треба шукати в традиції, у місцевих умовах, у вимогах часу й обставинах. Одноособова влада є найбільше вказаною для України сучасної доби. Однак треба брати до уваги брак монархічної традиції, глибоку відразу нашого народу до абсолютизму та його вільнолюбство...

Суспільний лад обумовлює як вдача й традиції українського народу, так і умови світового господарського життя. Він буде опертий на ієрархії й зріжничкованості (разнообрази? – авт.). Насильне вщеплювання на Україні уроених форм суспільних відносин (соціалізм, демократизм) було б недоречним і небезпечним. Нині хліборобський селянський стан має виймову вагу в національному житті України...

Індустріалізація України забезпечить використання природних багатств та розвій на-

шого краю. Засади приватної власності й волі підприємств, узгіднені з націоналізацією потрібних ділянок, мусять лягти в основу господарського життя. Чорне море має стати базою нашої економічної політики назовні. Для оборони своїх природних багатств і втягнення Московщини в свою економічну систему Україна мусить мати належну збройну силу, інакше держава наша знову впаде жертвою свого багатства.

Щодо міжнародної політики, то історична трагедія України, затисненої у кліщах Москва – Варшава, мусить знайти зрештою свою розв'язку, й то так, що борючись проти натиску чи за визволення з-під одної, - ми мусимо раз назавсіді відмовитися від союзу з другою. Лише військова сила забезпечить нам успіх на міжнароднім терені й дасть нам Самостійність та Соборність.

У внутрішній політиці авторитет і послух, централізм і тверда влада є konieczними для зміцнення Української держави...

Зрештою третя площа - площа чину. Тут проекція нашої ідеології мусить бути найбільш уточненою та ясно означеною. Тут формула - це команда, технічний засіб чину... Це ті розпорядки, обіжники, накази, виступи, шляхом яких ідеологія з площі чистої ідеї недосконало, але річево, конкретно проектується в дійсність і переводиться в життя. Це площа організованої праці й чину. Але як має виглядати та організація, що здійснюватиме ідеологію? ... Наша організація має об'єднувати не всіх, хто лише співчуває нашій ідеології, але тих, хто чинно може прислужитися при переведенні їх в життя, тих, хто має дані впливати й повести за собою других...

Засади нашої організації вже не раз обговорювано, й загальна думка про них досить виразна. Мусимо раз на все покінчити з «демократичними принципами»: виборами провідників, управлінням волею більшості, виявленням волі шляхом голосування, колегіальністю думання, чину й рішення. Практика довела, що на те все загал лише марнує час і сили. Конечною передумовою гуртової праці є послух, ієрархія, твердість і певність рішень. Це може забезпечити лише одноособовий провід на всіх ступенях, рішення уважніших справ волею одного провідника, призначення відповідних людей на різні становища» [3, с. 35-41].

В дискуссии идеологической комиссии 30 января – 1 февраля 1923 г. Д. Андриевский пояснил, дополняя тем самым свой вышеупомянутый реферат: «Идеология прецезується в ідеалах, не погоджується, щоб ідеали реалізувати розумом і досвідом, бо коріння цього лежить в чиннику ірраціональнім, вірі». [7, с. 139].

Что означали высказанные положения Д. Андриевского? Во-первых, это сугубо галичанское по языку, а по сути – хуторянское понимание идеологии при полном и абсолютном

отрыве от европейской гуманистической традиции и культуры. Во-вторых, Д. Андриевский не знает и не понимает исторического опыта и уроков европейской политической культуры. В-третьих, говоря об Украине, он не имел никакого знания о Советской Украине, и потому заикливался на Западной Украине, входящей в состав Польши. Он абсолютно не знал достижений Советской Украины в области культуры, образования, искусства, особенно в деле преодоления неграмотности населения, в обеспечении доступности для масс населения всех уровней образования, включая высшее. Не зная, что политика ВКП (б) – КП (б)У украинизации обеспечила приход этнических украинцев во все звенья партийной и государственной власти, что уже массово издаются газеты и журналы на украинском языке, что в Советской Украине господствующей идеологией стала не вера в бога и не национализм, как в Западной Украине, а марксистский материализм хотя и в вульгарной форме. Украинский национализм не стал и не мог стать массовой идеологией на всей территории Украины и все устремления украинского общества, в том числе и в особенности молодого поколения, были связаны с идеалами социализма, сочетали в себе реалистичное и утопическое и насаждались зачастую насильственно, в вульгарной и примитивной форме. В-четвертых, его представление о национальном украинском государстве носили абстрактный и утопический характер, так как автор не мог критически подойти к реальной, хотя и ограниченной государственности Советской Украины, доказать ее непродуктивность, неспособность провести эффективную индустриализацию, которую он предлагал абстрактно, беспредметно. А между тем Советская Украина восстановила довоенный уровень промышленного развития и вступила в этап осуществления реалистичного и конкретного плана индустриализации, в центре которой была электрификация, о чем автор, судя по всему, не имел никакого представления. Да и все националисты ОУН не имели конкретных планов промышленного и социального развития всей Украины и кроме общих лозунгов и утопических рассуждений ничего не имели. Они не знали о конкретных достижениях Советской Украины и не ставили таких задач, т. е. они не знали конкретного исторического опыта как и все безграмотное население Западной Украины. Говоря о важности освоения природных богатств Украины, Д. Андриевский, судя по всему, не имел никакого представления о них и потому говорил абстрактно, неконкретно. В-пятых, особенно красноречиво раскрывают представления Д. Андриевского о принципах и характере партийной организации, основанной, как и в нацистской НСДАП, на принципе вожизма, и при полном отсутствии внутривнутрипартийной демократии. Он не приводит никаких аргументов, не

опирається ні на якийсь досвід, не порівнює конкретно принципи партійного будівництва в інших європейських партіях.

А в дискусії по ідеології на Конгресі Д. Андриєвський перевозить в якість основи ірраціоналізм і слепу віру. Але обґрунтувати це положення не зміг, що свідчить про дилетантське представлення об'єктів категорій.

В цілому ж тези Д. Андриєвського об ідеології ОУН – це примітивна конструкція дилетанта, типового представника невежливих буржуазно-галицьких, не знайомих наслідків європейських мислителів і високообразованих громадських діячів, істориків, літераторів, діячів науки і мистецтва Західної України: історика і публіциста-демократа М. Драгоманова, видавця мислителя і великого поета і письменника І. Франка (який, крім того, виклав основні положення економічної теорії марксизму і охарактеризував основи майбутнього соціалістичного суспільства, переклав 24-й розділ 1-го тому «Капітала» К. Маркса і три розділи роботи Ф. Енгельса «Розвиток соціалізму від утопії до науки», «Анти-Дюринг» на українську мову, а в редакційному збірнику разом з М. Павличком журнал «Народ» (1891-1892) була опублікована робота Ф. Енгельса «Розвиток соціалізму від утопії до науки» і т. д.), М. Павлика, В. Стефаніка, діячів громадського і національного руху (А. Терлецького, В. Навроцького, І. Пулюя, А. Чайковського і др.), просвіти. Д. Андриєвський, як і всі ідеологи ОУН, – це, по суті, відщепенці європейської і української культури.

Ідеї Д. Андриєвського на Конгресі розвивав, пояснював і доповнював Ю. Вассіан. Народився він в 1894 г. в с. Колоденці Жовківського району Львівської обл. (Галичина). Син вчителя. Середнє освіту отримав в Академічній гімназії в г. Львові. Був студентом філософії Львівського університету. Приймав участь в складі Українських Сечевих стрільців в роки Першої світової війни. В 1920-1922 гг. був в таборі інтернірованих в г. Домбове. В 1922-1924 гг. – керівник діяльності українського таємного університету, член української націоналістичної молодіжної організації.

Далі навчався в Празі, де продовжував працювати в таємній націоналістичній організації. Був учасником 1-ї і 2-ї конференцій українських націоналістів. На Конгресі націоналістів був заступником голови президіуму і заступником голови ідеологічної комісії. Рішенням Конгресу був обраний ідеологічним референтом ПУН (до 1934 г.). Один з творців ідеології ОУН. В 1930 г. закінчив навчання в Карловому університеті і отримав ступінь доктора філософії. Осенню 1930-го повернувся в Галичину. На судовому процесі, «конгресовцев» за участь в терористичній діяльності ОУН засуджен на 4 роки ув'язнення і

відбував термін в концлагері Береза Каргузька до 1939 г. разом з С. Бандерою. Освободжений німецькими окупаційними військами. (Підкреслене уточнення – авт.).

В виступі Ю. Вассіана на тему: «Ідеологічні основи українського націоналізму» викладені наступні положення: «Українці – велика нація, а на землі українській б'ють численні джерела майбутнього народного багатства. Біологічна сила нації та господарська видатність її землі – це два найголовніші фактори, зумовлюючи політику підвою, що його здавна ведуть наші національні вороги. Дійсність минулої, як і сучасної, в свою чергу, позначалися зривами матеріального визиску, спробами зміцнити нашу культурну залежність та поступово винищувати наші фізичні сили, – наглядно довели, що боротьба, в якій здавлено українські державні змагання, мала й матиме все за основу свою мету знищення українців як окремої нації. Бо українська держава – це створення на Сході Європи тої нової політико-господарської сили, що підірве пануючим в тому геофізичному краєвиді, державним націям найважливіші підстави її домінуючої ролі.

Українська Самостійна Соборна Держава означає зупинення і зламання традиційно встановлених напрямних чужонаціональних державних інтересів, з одного, та заснування нового вирішального чинника міжнародної політики в питанні Близького Сходу – з другого боку. Забезпечення собі вільного виходу на Схід передумовляє найбільшу відборонність і, принаймні, незмінний стан посідання на Заході та Півночі. З цього слідує, що осередня лінія визвольницької політики веде Українську Націю до такої боротьби з її ворогами, щоб вислідом її було остаточне зламання їх історичного наступу на українські землі. Культ війни, милітаризація національного духу, все знання для перемоги – оце пробові гасла сучасної хвилі, яких здійснення покладає тривкі підвалини під будову української держави...

Націоналізм означає дальший поступ розвитку нації, який полягає в здійсненні ідеї соборного державного чину...

Форма й методи націоналістичного мислення і чинення виявляють тут радикалізм, нетерпимість та суб'єктивну виключеність голошених гасел, узгоджених з ідеологією української держави, який своєю істотою є радикальний, нетерпимий, суб'єктивний, а тому безоглядно ворожий супроти тої дійсності, у наслідок якої заснував сучасний стан загального поновлення Української Нації...

Завдання націоналізму в стисло політичному розумінні полягають у підготовці та здійсненні програми національної революції, що дасть Українській нації міцні форми життя»;

2. «Війна є формою найбільш синтетичної об'єктивації соціального духу національної

спільноти в площу зовнішніх чинів, тому аналіза соціологічного обличчя війни має найбільше підстав викрити й доказати, що національність є основним заложенням суспільної психології»;

3. «Національність – це основний внутрішній факт суспільної свідомості, що постійно в підметовій ролі характеризує історичний процес національного ставання»;

4. «Як найперше завдання висуває український націоналізм створення української держави. Державність для нації є найпершою передумовою можливості її росту у всякому відношенні. Тому для політично поневоленої нації власна держава – це перший прямий і абсолютний наказ, що його треба здійснити найскоріше...» [7, с. 366-367].

Что является стержнем украинских националистов по-Вассиану? Это идеализм и утопизм. То, что украинцы – великая нация, каждый должен воспринимать как аксиому. Только на основу этого величия автор кладет «биологическую силу» нации и «господарську видатність її землі». Что это за материя «биологическая сила»? Количество жителей? И есть ли в истории обществоведения такое понятие? Его нет. Автор изобрел свое собственное, которое не признано в науке. По сути это хуторянская отсебятина. А что это за материя «господарська видатність її землі»? Что имеется в виду? Автор не раскрывает сути этого определения. Да он и не знает конкретики производительных сил украинского общества, Украины в целом. Все это набор пустопорожних слов дилетанта, далекого от конкретно-исторических реалий.

Национализм не может существовать без поисков врагов украинской нации, которые, по его мнению, только и думают, как бы этот этнос уничтожить. Отсюда тезис о том, что враги украинцев думают о «знищенні українців як окремої нації». Никаких доказательств не приводит, ни на какие документы о намерении властей Польши и СССР об уничтожении украинцев не ссылается. Да их и в природе не было. Утверждение о врагах украинской нации – это миф, изобретенный украинскими националистами и который, по их мнению, должен способствовать единению украинцев вокруг националистов.

Далее, культ войны и милитаризация национального духа должны стать, по его мнению, опорой в строительстве украинской державы. Идея явно почерпнута из работ немецкого философа и публициста консервативно-националистического направления Освальда Шпенглера, близкого к фашизму и сформировавшегося под сильным влиянием философии Ницше. В статье «Пруссачество и социализм» О. Шпенглер утверждал «Война есть высшая форма человеческого бытия, и государства существуют ради войны. И даже когда усталое и отчаявшееся человечество хочет отказаться от войны и государств, как это мы наблюдали в поздней антич-

ности у индусов и китайцев наших дней, то и в этом случае оно остается предметом, из-за которого и с которым ведут войну друг с другом» [17, с. 463].

Последователь идей О. Шпенглера в России Р. Виппер в статье «Круговорот истории» также воспевал войны. Он утверждал: «Только войной создается государство, но оно никогда от войны и не уйдет...»

Капитал – главное средство в организации войны и в усилении государства. Захват капитала главная цель войны. Рост капитала есть рост государства. Таким образом, капитализм и его развитие совпадают с войной и подготовкой войны, с жизнью государства...

Война нужна для того, чтобы дать выход героическому началу в человеке, чтобы найти применение его энергии, духу изобретательности, направить фантазию из области сновидений и иллюзий на проявление воли, на поступки и предприятия. Война нужна для того, чтобы не спали даром духовные и физические силы, мускулы и нервы, чтобы природа человека могла свободно и всесторонне раскрыться. Война нужна и для сплочения человеческих масс: она дает формы единственно наглядные и понятные, больших человеческих соединений для достижения крупных целей. В виду этого войну приходится признать лучшим социальным педагогом... Наконец, война – наилучшая арена для правления самых ценных, самых тонких и блестящих человеческих талантов» [1, с. 49-50].

Все это сугубо милитаристская философия в условиях господства раннего, но наиболее воинственного и агрессивного империализма, совершенно отрицающая гуманистические начала в истории человеческой цивилизации и особенно Европы, в том числе и России.

Идеалом самостоятельной суверенной Украины должно быть такое государственное устройство, когда во главе будет стоять глава государства, которого выдвинет руководящий слой украинского государства и по сути будет установлена национальная диктатура. Так сформулировала принятая Конгрессом резолюция [7, с. 298]. Был и другой проект государственного устройства, выдвинутый Макаром Кушницем. По его мнению, «Суверенна Соборна Українська Держава має бути республікою з виборним Президентом на чолі...»

Президента Республіки обирає Українська Національна Рада, що складається з членів Державної Ради та Всеукраїнської Ради Спілок» [7, с. 308].

Но этот проект не был поддержан. Что характерно для мышления участников Конгресса – это полное и абсолютное отрицание всеобщего избирательного права, которое провозглашала Украинская Центральная Рада в 3-м Универсале и в Конституции, принятой 29 апреля 1918 г., в которой записано: «27. Всенародні Збори виби-

раються загальним, рівним, безпосереднім, тайним і пропорціональним голосуванням всіх, хто користується громадянськими і політичними правами на Україні і в них судово не обмежений» [8, с. 75]. В конституціях Советской Украины 1919 и 1929 гг. также было требование и право избирать власть, хотя и с ограничением для буржуазных классов.

Судя по всему, идеологи и руководители ОУН ориентировались на идеи Д. Донцова, который в работе «Национализм» (1926г.) национализм противопоставлял и социализму, и либеральному демократизму. В предисловии он прямо заявил: «Национализм, який вийшов першим виданням (з друкарні О. Вассіян у Жукові) в 1926 році, виступив з ідеологією, яка рвала з цілим світоглядом драгомановського «демократизму» і соціалізму Маркса-Леніна, пересякнутого отрутою москвофільства...

«Национализм» протиставляв ідею політичної нації і нації, ідеалом і метою якої був політичний державницький сепаратизм, повний розрив з усякою Росією, а культурно-повне протиставлення цілому духовному комплексі Московщини...» [2, с. 3].

В это время идеологи ОУН еще не заявляли открыто о родстве с идеологией фашизма и национал-социализма.

С 1929 г. по 1933 г. ОУН издала три идеологических документа: 1) «Декалог» (10 заповедей националиста, подготовил Степан Ленкавский); 2) «12 прикмет характеру українського націоналіста» (подготовил Осип Мащак); 3) «44 правила життя українського націоналіста» (подготовил Коссака).

Все документы формировали фанатизм и ненависть в отношении «врагов нации», к месту за смерть «Великих Лицарів». Образец демагогии в «Декалоге» п. 2 «Не дозволиш нікому плямити ні слави, ні честі Твоїї Нації.» [11, с. 176]. А что понималось под славой и честью? Пояснения нет. Как увязать это требование с практически действиями ОУН, использующей кровавый террор в отношении мирных граждан и представителей власти (убийство Министра внутренних дел Польши Б. Перацкого), криминальный разбой при грабежах почт, банков и т. п. Разве террор и разбой являются честью и славой нации? Здесь явно видно иезуитство идеологов ОУН, возрождавших средневековые средства политической борьбы.

Документ «12 прикмет характеру українського націоналіста» направлен на формирование морали националиста. Эти нормы означали полный разрыв с христианской моралью и заповедями Христа, с гуманистической традицией европейской культуры. Здесь откровенно провозглашается: «Мораль націоналістична – це мораль нового світу, світу чину й боротьби» [11, с. 177]. Но нет пояснения, почему эта мораль отвергает христианскую мораль. Пере-

числим качественные характеристики: 1) «Все готовый»; 2) «Безкорисливий»; 3) «Чесний»; 4) «Карний»; 5) «Активний й підприємливий»; 6) «Відважний»; 7) «Витривалий»; 8) «Рішучий»; 9) «Врівноважений»; 10) «Обережний».

А как же заповеди: «Не убий», «Не укради», «Не лжесвидетельствуй» и т. д.? Весьма своеобразно трактуются понятия «Безкорисливий» и «Чесний». Первое: «це значить, що Ідею Українського Націоналізму й службу для неї ставить він вище всіх скарбів світу цього». [11, с. 177]. Пафос есть, но не говорится, а какой ценой добиваться этой идеи и как эта идея соотносится с правом человека на жизнь без всякой идеи. Второе: «Чесний, це значить, що він ім'я націоналіста носить гідно й ніколи не сплямить ніяким нечесним вчинком» [11, с. 177]. А террор и грабежи, изуверские убийства, служба в фашистских спецкомандах Абвера – это честно?

Так само абстрактно, в отрыве от практической деятельности ОУН характеризуются и другое понятия. Ссылок на примеры у ОУН нет.

Третий документ-инструкция: «44 правила життя націоналіста», которую написал Зенон Коссака, находясь в тюрьме. Все они также носят абстрактный характер, без ссылок на практическую деятельность ОУН и ее вождей. Один из пунктов содержит указание на необходимость блюсти чистоту расы, т. е. пункт который сближает с немецкими национал-социалистами: «40. Цінуй високо материнство, як джерело продовження життя. З твоєї родини зроби кивот чистоти твоєї раси і нації» [11, с. 181].

Но наиболее откровенно идеологическое лицо ОУН было выражено в работе одного из ведущих и наиболее осведомленных идеологов Николая Сциборского «Націократія», которая вышла после прихода нацистов Германии и их вождя-фюрера А. Гитлера к власти. Автор со знанием дела и в целом верно характеризует основные постулаты марксизма и социализма. Однако он выдал желаемое за действительное, когда утверждал, что коммунизм завершает цикл своего развития. На тот период происходил совершенно иной процесс – начало распространения и утверждения идей коммунизма во всех странах Европы как основной альтернативы капитализму, что подтверждали не только реальный социализм в СССР и рост его индустриальной мощи, но и развитие рабочего движения, ставшего основной силой против фашизма и нацизма во Франции, Англии, Германии и других странах.

В этой работе Н. Сциборский восхваляет фашизм: «Коли демократія в основу своєї доктрини клала надмірний культ розуму, а комуно-соціалізм – матерію (історичний і діалектичний матеріалізм), то фашизм своєю філософією побудував на признанню духа, волі та ідей (спіритуалізм, волонтаризм, ідеалізм),

за рішаючи чинників історичного розвитку.

Світогляд і устрій фашизму не поривають (як це теоретично хотів зробити комунізм) всіх зв'язків із створеним нашою епохою укладом духовного, культурного, морального, звичаєвого й суспільно-господарського існування. Вони ставлять собі завдання обновили цей уклад, пристосувати його до змінених умов життя, шляхом повернення до призабутих вже принципів ідеалізму та реконструкції перестарілих соціальних засад» [15, с.49].

Здесь автор явно впадает в идеалистическую апологетику фашизма и, как в кривом зеркале, искажает коммунизм. Во-первых фашизм в Италии и особенно нацизм в Германии как раз разрывали связь с духовным укладом своих стран и Европы в целом, в первую очередь с гуманистической традицией в культуре (художественной литературе и искусстве), образовании, в гуманитарной науке (философии, истории, социологии, литературоведении). Во-вторых, ко времени выхода работы Н. Сциборского нацисты в Германии повсеместно сжигали на кострах гуманистическую литературу и запрещали ее использовать в образовании, устраивали травлю немецких писателей, поэтов, драматургов, проповедовавших гуманистические идеалы. С сентября 1935г. в Германии были приняты «нюрнбергские законы» об имперском гражданстве и об охране немецкой крови и чести. Известный советский российский историк М. И. Семиряга отмечал: «Пропагандой и практическим осуществлением расистских идей занимались в Германии многочисленные партийные, государственные и другие организации, а также вся фашистская печать. Уже в первые годы гитлеровской диктатуры расизм и особенно антисемитизм распространялся через 30 млн. экз. различных газет, среди них на первом месте стояла газета «Штюрмер» тиражом в 600 тыс. экз., издаваемая ярим антисемитом Ю. Штрейхером. С 1933 по 1936г. в стране было издано около 250 расистских и прежде всего антисемитских циркуляров и инструкций» [14, с. 76].

В-третьих, в СССР даже при тоталитарном режиме И. Сталина, массовыми тиражами выходила литература писателей европейских стран и своя отечественная, признанная во всем мире как реалистическая и гуманистическая, подлинно народная.

Положительной стороной фашизма Н. Сциборский считал то, что у него нация – абсолютная ценность: «Фашизм приймає націю за найвищу історичну, духовну, традиціональну й реальну спільноту, в рамках якої переходять процеси існування та творчості цілих поколінь – вмерлих, живих, ненароджених – що зв'язані між собою нерозривно...

Ставлячи в основу своїх ідеалів націю, фашизм ототожнює її з державою, як тією формою, що найкраще забезпечує національний

розвиток. Відношення державних націй між собою слідує не за утопіями згоди, братерства й пацифізму, лише улягає неминучим законам змагань, боротьби та конкуренції, де перемагають лише зручність і сила.

...Змагаючись у поясненні держави назовні, фашизм об'єднує навколо спільного національного ідеалу всі соціальні прошарки нації, викладаючи гасло: нація й держава понад класи й партії» [15, с.50-5].

Как видим националистам ООН больше соответствуют не братство и дружба народов, как это провозглашали коммунисты, а соревнование, борьба и конкуренция, в которой побеждает сила. Такое представление о взаимоотношении наций – типичное для империализма начала XX века, породившего 1-ю мировую империалистическую войну.

Далее Н. Сциборский утверждает: «Исторична заслуга фашизму полягає в тому, що в хаосі повойнних відносин, коли, перебуваючи в безчинній літаргії демократії, намагався добити комуно-соціалізм для своїх «експериментів» - він спромігся не лише здусити внутрішні руйнівні сили, але й здійснити свою власну систему, що хоче активно пристосуватися до нових вимог життя, кладучи перші основи для дальшої устроєвої реконструкції нашої хворої епохи» [15, с. 53-54].

Автор явно пребывает в утопическом угаре, порожденном фашистской и нацистской пропагандой на раннем этапе овладения государственной машиной. Социальная демагогия, ложь, война с правдой истории, стремление создать неисторическую культуру, новую, нехристианскую религию, которые апеллировали не к разуму и социальному прогрессу, а к самым примитивным, неизменным инстинктам, к социальному дарвинизму, порождали ложные ожидания и убивали способность населения к осознанному рациональному мышлению и поведению, пробуждали стадные инстинкты.

Далее он делает вывод: «В цьому збудженні первородного інстинкту нації, в напруженні її ідей і заktivізованні її творчих потенцій лежить заслуга фашизму-націоналізму не лише перед власною батьківщиною, але й перед іншими – насамперед поневоленими – народами...

Сила фашизму в тому, що він спромігся на місце розхлябаній, обезличеній дійсності видвинути потужну ідею. В цей спосіб створив він середники духовного гарту й скріплення життєвих первнів націй, знеможених від блукань в лабіринтах шукань й сумнівів. Суспільна його заслуга в тому, що касуючи гнилий егоцентризм демократії й комуно-соціалізм, що добавували в людині будь недоторкальне «табу», будь об'єкт для неприродних експериментів – він зумів цю людину поставити на службу нації, посилюючи в ній розхитаний інстинкт соціальності й ослаблене почуття обов'язку.

Слабкість фашизму в надмірному урядовому централізмі його систем, що утруднює процес творчої індивідуалізації громадянина» [15, с. 57-60].

Как видим, Н. Сциборский постоянно подчеркивает важность обращения к инстинктам человека, что роднит идеологию ОУН с идеологией фашизма. За общими фразами о «социальности» и «ответственности», к которым обращается фашизм (надо понимать, и итальянский, и национал-социализм немецкий), преднамеренно затушевывается расизм, идея превосходства арийской нации над всеми. Как человек наблюдательный и искренний в своих заблуждениях он не замечает, что в оценке капитализма он сближается с оценками компартий и Коминтерна: «Сучасне положення капіталізму замало пояснювати кризою товарної перепродукції, дефектами обміну і грошової циркуляції. Існуючий на перестарілих, гниючих соціальних підпорках, капіталізм переживає справжню й глибоку революцію, що з господарської площини переходить у суспільно-політичну війну всіх проти всіх. Доба продукуючого, соціально-корисного капіталу, з творчим розмахом його колишніх «капіталістів» що одушевляла теорії Смита, скомпрометована анонімним, позбавлених всяких творчих стимулів фінансовим капіталом, що ціль свою добачує в спекуляції штучними символами реальних цінностей на шкоду суспільним інтересам. Приватна власність з засобу добробуту й господарського скріплення суспільних мас – перетворилася в осередник застрашаючої соціальної нерівності; приватна ініціатива – з побудника господарської діяльності – обернулася в анархію виробництва й монополію хижацьких клік; природне стремління людини до зиску – виллялося в легалізовані форми експлуатації праці, а сама праця обернулася в «звичайний товар» - втратила свій колишній зміст, свою мораль і творчу філософію» [15, с. 93].

Сьогоднішнім послідовцями ідеології ОУН в Україні явно не хватає такої смелости мысли во взгляді на капіталізм євроінтегрованої Європи. Рабское, холопское преклонение перед капитализмом Европы ослепляет их разум. Трезво мыслить они не способны.

Весьма откровенно Н. Сциборский обосновывает необходимость для Украины установления режима нациократии. Он поясняет: «Націократія – як режим панування нації у власній державі, здійснюваний владою всіх її соціально-корисних верств – лишилася б утопією, коли б націоналізм не спромігся оперти її на здорових соціально-економічних підставах. Націократичні принципи надкласовості й національної солідарності перетворилися б на практиці в пусті слова, коли б український націоналізм не мав усталеного погляду на сучасну соціально-економічну проблематику та не знав практичних середників її конструктивної

розв'язки на Україні» [15, с. 91]. При этом характерно его определение нации с точки зрения украинского национализма: «Отже, націоналістичне розуміння нації (у відмінність до ідеології демократів, соціалістів і комуністів) ґрунтується на спірітуально-волюнтаристичному світогляді, себто такому, що головними підставами й двигунами життя нації уважає її дух (ідеї) волю до творчості і боротьби» [15, с. 74].

Здесь видно, во-первых, абсолютное незнание марксистского определения нации, которое базируется на историческом опыте формирования наций, а во-вторых, полное непонимание (и незнание) истории формирования украинской нации. В-третьих, его так называемое «спиритуально-волюнтаристическое мировоззрение» - это нечто иное, наукообразный термин без содержания, т. е. дилетантская поделка невежественного хуторянского «мыслителя», ничего общего не имеющая с наукой. По-видимому, на своих сотоварищях по ОУН такие «ужасно ученые» словечки должны оказывать определенное воздействие.

И далее он также откровенно заявляет: «Між тим український націоналізм, признаючи за фашизмом велику історичну заслугу і дійсно наближаючись до нього своїм ідеологічним змістом, є водночас рухом наскрізь оригінальним і від нікого незалежним. Він орієнтується лише на завдання власної нації, чого якраз ніяк не можна сказати про наші партії, що в своїй прив'язаності до чужих неорганічних ідеологій цілком забувають умови та вимоги власного національного оточення» [15, с. 82].

Н. Сциборский всячески обосновывает преимущество нациократической диктатуры во главе с вождем перед парламентской демократией. В этом он тоже сближается с организационными основами НСДАП.

Как видим, у истоков ОУН была сформирована идеология, близкая к фашизму (обобщенно говоря). Не была на вооружении только расистская теория, но всячески обосновывался тезис об извечных врагах украинской нации.

В идейно-политическом журнале ОУН «Розбудова Нації» (ч. 8-9, серпень-вересень 1929 р.) ідеологи ОУН решили подчеркнуть существенное, по их мнению, отличие украинского национализма от итальянского фашизма: «Заразом зі свого боку підкреслюємо невмисність назви «фашизму», якою охрестили український націоналізм його противники. Фашизм – це рух державного народу, це зроджена на соціалізм підкладі течія, що змагалася за владу у власній державі. Український націоналізм – це рух національно-визвольний, завданням якого є боротьба за державність, до якої має повести найширші маси українського народу. А тому українського націоналізму не тільки – що не можна утотожнювати з італійським фа-

пизмом, але навіть не можна до нього надто приподібнювати» [10 с. 113].

Это чисто формальная разница, не затрагивающая содержания. А более существенна общность по содержанию, т. к. во взгляде на характер государства и власти у них большое родство – это диктатура во главе с вождем и враждебность к другим государствам и народам. До 1943г. идеология ОУН по существу не менялась, но появились более четко сформулированные тезисы о том, какое общество они хотят реализовать в Украине. Так на 2-м Крнгрессе ОУН (в апреле 1941г.) в Программном постановлении сказано: «4. Тільки справедливий, націоналістичний суспільний лад буде основою сили Української держави й основою вільного життя всього українського народу.

Тому організація Українських Націоналістів бореться:

1. За Суверенну Соборну Українську Державу, за владу українського народу на українській землі.

2. За організацію Української держави на основі сильної влади, сильної національної армії й флоту та одної політичної організації провідного національного активу.

3. За планову організацію цілого господарського суспільного життя на таких основах:

а) рівність всіх українців у правах і обов'язках супроти нації й держави;

б) поділ на рівні заняття й фахи та відповідно до цього виробничі й професійні організації, побудовані на засаді продукційного солідаризму й рівноправності всіх працюючих;

в) власником цієї землі й вод, підземних і наземних багатств, промислу й шляхів комунікації – є сам український народ і його держава;

г) українська земля українським селянам, фабрики й заводи українським робітникам, український хліб українському народові, вільна ініціатива вільних людей...»;

«загальне й повне право власності на продукт своєї праці; обмежене приватне, кооперативне і спількове право власності на господарювання землею й верстатами для тих, які в них працюють;

державна власність важкого промислу й транспорту; вільна торгівля нижчих ступенів;

законне обмеження зисків, усунення всякої спекуляції та самоволі й недбалства в господарці...»;

4. За планову організацію українською державною владою народного здоров'я, розросту й тугості української раси...

5. За організацію шкільництва на основі загального безплатного формування для всієї української молоді й особливого виховання здібної дітвори;

за перевиховання цілого українського народу в дусі власних традицій української культури...;

7. ОУН бореться проти комуністичного світогляду і проти інтернаціоналізму й капіталізму...;

Організація Українських Націоналістів вважає союзниками України всі держави, політичні угруповання та сили, що заінтересовані в розвалі СРСР та в створенні ні від кого незалежної Української Суверенної Соборної Держави...

... Жиди в СРСР є найвідданішою підпорою пануючого большевицького режиму та авангардом московського імперіалізму в Україні.

... Організація Українських Націоналістів поборює жидів як підпору московсько-большевицького режиму, усвідомлюючи рівночасно народні маси, що Москва це головний ворог...

...Основним завданням української революційної пропаганди є поширити ідеї українського націоналізму серед найширших мас українського народу на Україні й усюди, де живуть українці...

Негативне наставлення українських мас проти большевицького режиму змінити моментом ворожого наставлення проти Москви та дати їм позитивну програму національного визволення».

Отсюда видно, что идеологические установки и программные устремления ОУН содержат эклектическую смесь фашистского тоталитаризма (однопартийная система и борьба с иными политическими течениями за монопольное господство), крайнего интегрального национализма (для «украинской расы» и враждебное отношение к «жидам», большевикам и т. д.), утопические элементы раннебольшевистской программы (землю – крестьянам, фабрики и заводы – рабочим), демагогическое положение о «справедливом националистическом строе» и культ Украинской Самостийной Соборной Державы. Путь к этим устремлениям – через национальную революцию («зрыв») и с помощью войны (очевидно, Германии и ее союзников против СССР). Механизмов осуществления этих устремлений не было. Все руководство процессами государственного строительства брала на себя ОУН.

Непосредственно перед войной ОУН(б) издала «Инструкцию ОУН – Бандеры об общих направлениях деятельности ОУН в период войны». В ней подчеркивалось:

«1. Войну между Москвой и другими государствами (какими именно не сообщалось. – авт.), в особенности если она будет вестись на украинской земле, ОУН использует как подходящий момент для полного развертывания освободительной революционной борьбы за самостоятельную соборную Украинскую державу, поднимая общее вооруженное восстание целого украинского народа и иницируя такое восстание для других поработенных Москвой народов.

2. Война между Москвой и другими государствами – это для нас только подходящая ситуация для вооруженного восстания против Москвы и создания Украинского государства собственными силами украинского народа» [12, с. 297].

Отсюда видно, что ОУН жаждала войны, ее не тревожило то, что война – это огромные жертвы людей и огромные разрушения. Маниакальные устремления к независимой соборной Украины любой ценой, несмотря ни на какие жертвы, показывают цинизм и крайнюю жестокость ОУН.

Сравним с позицией РСДРП и партий II Интернационала перед 1-й мировой империалистической войной. Ни одна из партий не жаждала войны, никак не поддерживала политические силы капитализма, более того, начиная с 1907 г. они выступали против подготовки к войне, а в 1912 г. на Чрезвычайном международном социалистическом конгрессе в Базеле они приняли Манифест против войны. В нем говорилось: «В любой момент великие европейские народы могут быть брошены друг против друга, причем такое преступление против человечности и разума не может быть оправдано ни самым малейшим предлогом какого бы то ни было народного интереса... Было бы безумием, если бы правительства не поняли того, что одна мысль о чудовищности мировой войны должна вызвать негодование и возмущение рабочего класса. Пролетариат считает преступлением стрелять друг в друга ради прибылей капиталистов, ради честолюбия династий, ради выполнения тайных дипломатических договоров» [9, с. 460].

Далее в Инструкции говорилось: «Поэтому ОУН во время войны поднимет вооруженное восстание украинского народа за честь и за волю Украины, независимо от того, каким будет чисто военное значение нашего выступления...»

4. Вооруженную борьбу ОУН организует в двух формах. Это будет:

а) революционно-повстанческая акция во вражеском подполье, в то время как Красная Армия и большевистская система будут поколеблены военными действиями;

б) участие в военных действиях против Москвы украинского войска, которое будет состоять из повстанческих и партизанских частей, частей Красной Армии, которые выступают против Москвы, и из войсковых частей, сформированных в эмиграции и на освобожденных от врага украинских землях...

6. Дальнейшая борьба украинского войска против Москвы будет соучастием Украины в антимосковской войне союзных держав...

9. Для этого державы, которые ведут борьбу с Москвой и не относятся враждебно к Украине, трактуются как естественные союзники. Поднимая вооруженное восстание против Москвы и начиная строительство собственной державы

организованной силой украинского народа, создаем реальную основу, чтобы стать партнером, и на основе этих реальных фактов нормализуем отношения между Украиной и этими державами, как между союзниками» [12, с. 298-299].

Из этого видно, что ОУН не смущает то, что нападение на СССР является актом агрессии и грубейшим нарушением международного права. ОУН намерена была быть соучастником агрессоров. Говоря от имени украинского народа, лидеры ОУН не обращали внимания на то, что украинский народ не давал им таких полномочий, никакой правовой основы у них не было, тем более, что большинство из них не были гражданами Украины. Это самочинное выступление от имени «украинского народа» является фарсом и жульничеством.

В отношении поднятия «украинского народа» на вооруженное восстание против «Москвы» (а ведь государство называлось не Москвой, а СССР) вскоре показало, что это блеф с целью завоевать доверие у гитлеровского руководства, мыльный пузырь. Именно украинский народ в массе своей стал на защиту Отечества и ни на какие авантюры ОУН не пошел. Надежда ОУН на вооруженное восстание полностью и с треском провалилась.

Как только началась война в результате разбойничьего нападения фашистской Германии на СССР и войска Вермахта вошли на территорию УССР вожди ОУН начали обращаться в своих меморандумах и письмах к Гитлеру. В Меморандуме ОУН(б), который был подготовлен группой членов Революционного Провода под руководством Степана Бандеры еще 15 июня 1941 г., но вручили его канцелярии Рейха В. Стаховом 23 июня 1941 г., т. е. через день после нападения Германии на СССР, настойчиво обосновывалась на основе якобы исторического опыта, идея полезности для Германии и установленного ею нового порядка в Европе создания самостоятельной Украины как естественного союзника Германии. Три сюжета следует отметить в этом пространным Меморандуме: «Після того, як у середині XVII століття український гетьман Богдан Хмельницький українським національним повстанням (заметим – не украинской революцией. – авт.) позбувся польського впливу і спорудив українську козацьку державу, один із його послідовників, гетьман Іван Мазепа, на початку XVIII століття, переслідуював мету звільнити Україну також і з-під опіки російського царя і перешкодити за допомогою шведського короля Карла XII намаганням російської держави зайняти панівне становище в Східній Європі. Ця спроба зазнала поразки і доля України була вирішена тим самим на два століття. Також і сьогодні всі зусилля українського народу націлені на вирішення у боротьбі за нове облаштування Східної Європи. Ця боротьба між Москвою і Україною, між на-

родами і культурами нівелюючого російського імперіалізму, носієм якого став більшовизм, і українською національною революцією, яка приведе до визволення і інших поневолених Москвою народів, буде продовженням уже початого нового європейського порядку» [12, с. 298-299].

Как видим, историческое обоснование исконной борьбы Украины, украинского народа и украинской культуры против России носят крайне тенденциозный, схематический и идеологизированный характер. Тем не менее сегодня в целом ряде учебников по истории Украины мы видим прямое заимствование этих антинаучных идей [4, с. 224; 5, с. 128-133; 6, с. 138-139].

Второй сюжет: «Навіть, якщо німецькі війська при вступі в Україну, звичайно, спочатку будуть вітати як визволителів, то незабаром ця ситуація може змінитися, якщо Німеччина прийде в Україну не з метою відновлення української держави і відповідними гаслами. Німеччина ж шукає на сході не тільки економічний простір, який відомий як сировинна база, але й переслідує політичні цілі, відображені у понятті нового європейського порядку...»

«Новий європейський порядок без самостійної національної української держави є немислимим...»

Якщо навіть сьогоднішнє державне утворення України, яке під назвою Советської Соціалістичної Республіки є складовою частиною Советського Союзу, являється фікцією, все ж таки ця фікція є великим кроком вперед у порівнянні з передвоєнним часом, коли в тодішній царській Росії навіть слова Україна, українці, український були забороненими» [16, с. 60].

Здесь есть некоторые здравые признания в отношении Советской Украины и сохраняются нереалистичные, по сути утопические надежды на то, что гитлеровская Германия допустит существование самостоятельной Украины. Повидимому руководители ОУН очень плохо знали истинные цели Рейха в отношении народов СССР и украинского в особенности.

И третий сюжет: «Європейським континентом зараз оволоділи дві імперські ідеї: німецька, направлена на побудову нового європейського порядку, і ідея російського імперіалізму, що ґрунтується на світовій революції...»

Україна на протязі історії постійно себе розглядала як частину європейської єдності і заради цієї приналежності веде безперервну долену боротьбу проти Сходу. І теперішня народна боротьба України проти більшовизму є лише її продовженням.

Також і економічно Україна є частиною Європи і ґрунтується на економіці України, і Україна з свого боку може стати доповненням уже облаштованого по-новому європейського простору...

Із стратегічної точки зору Україна також являє собі складову частину Європи», що особливо виявляється зараз в європейській доленосній боротьбі проти англійського втручання» [16, с. 63].

И далее. «Усі ці факти говорять чітко про те, що самостійна Українська держава завершить процес облаштування Європи, допоможе зміцнити європейський континент і надати йому світового значення. Тільки міцна Українська держава зможе забезпечити здоровий розвиток у східноєвропейському просторі. Бо тільки Україна буде в стані утримувати руйнівні позаєвропейські сили...» [16, с. 66].

Из этого видно, что идеологи ОУН позиционировали Украину как европейскую державу. Это вытекало из того фактора, что западноукраинские земли и население долгое время находилось под властью Польши и Австро-Венгрии и интегрировались в их политическую культуру и восприняли греко-католическую религию. Украинские земли и население в составе России, которое органически воспринимали российскую культуру в целом, язык и русское православие они не знали и не хотели учитывать их интересы. Фактически уже тогда было видно, что единого украинского народа нет. Под этим названием существовало два этноса со своей культурой, своеобразием языка и своими верованиями и обычаями. Единство украинского народа тогда, как и сейчас, было больше фактором географическим, т. к. идеология украинского национализма со своей шкалой ценностей стала органической частью мировоззрения большинства населения указанных регионов. Не было тогда единства и экономической жизни.

Таким образом, мы видим, что у истоков идеологии ОУН был украинский («интегральный») национализм со своей шкалой ценностей и ориентаций, а в культурном отношении он разрывал с традициями европейского гуманизма и зарождавшимися демократическими в самой Западной Украине. Идеология ОУН сближалась с итальянским фашизмом и германским национал-социализмом. Она несла в себе ненависть к России и Польше, откровенно культивировала ксенофобию. В политическом плане продуцировала идеи союза с нацистской Германией. В мировоззрении опиралась на философию украинского философа Д. Донцова, идеализм и субъективизм, отрицал роль разума, здравого смысла и объективного исторического опыта. В истории Украины формировала мифы и субъективистские схемы. В государственном строительстве идеалом считала нациократическую диктатуру во главе с вождем нации, а нацию трактовала неисторически, крайне субъективистски, вне европейского исторического опыта. Стать общеукраинской она не имела никаких перспектив. Исторический опыт XX столетия это подтвердил.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Виппер Р. Круговорот истории. – Москва - Берлин: Возрождение, 1923.
2. Донцов Д. Націоналізм. - Лондон: Українська видавнича спілка – 1996.
3. Зайцев Олександр. Український інтегральний націоналізм (1920 – 1930-ті роки). - Львів: Критика, 2013.
4. Історія України: нове бачення: У 2 т. Під ред.. В. Смолія. – К. : Україна, 1995.
5. Історія України. Вид. 3-є Загальна ред. В. А. Смолія - К: Альтернативи, 2002.
6. Історія України/керівн. авт. кол. Ю. Зайцев. Вид. 2. - Львів: Світ, 1998.
7. Конгрес Українських Націоналістів 1929 р. Документи і матеріали. - Львів: Центр досліджень визвольного руху, 2006.
8. Конституційні Акти України. 1917 – 1920. - Київ: Філософська і соціологічна думка, 1992.
9. Ленин В. И. Полн. собр. соч. В 55-ти томах. – М. : Политиздат, 1973. – Т. 22.
10. Мірчук Петро. Нарис історії Організації і Українських націоналістів. Т. 1920-1939. За ред. Ст. Ленкавського. – Мюнхен – Лондон – Нью-Йорк, Українське видавництво, 1968.
11. Націоналізм і націоналістичний рух, історія та ідеї. - Дрогобич: Відродження, 1994.
12. ОУН у 1941 році. Документи. Ч. 1. - Київ: Інститут історії України НАН України, 2006.
13. Причинки до суспільного мислення. 36. статей. – Канада, 1989. – С. 27-41.
14. Семиряга М. И. Фашизм, расизм, национализм. // Расы и общество. – М., Наука, 1982.
15. Сціборський Микола. Націократія. – Париж, 1935.
16. Україна в Другій світовій війні. У документах. Упорядник В. Косик. - Львів: ЛДУ, 1997
17. Шпенглер Освальд. Пруссачество и социализм. – Петербург, 1922.

Статья поступила в редакцию 22.04.2014

REFERENCES:

1. *Vipper R. Krugovorot istorii (Circulation history). Moskva - Berlin: Vozrozhdenie, 1923.*
2. *Dontsov D. Natsionalizm (Nationalism). London: Ukrainiska vydavnycha spilka. 1996.*
3. *Zaitsev Oleksandr. Ukrainyskyi intehralnyi natsionalizm (1920 – 1930-ti roky) (Ukrainian integral nationalism (1920 - 1930)). Lviv: Krytyka, 2013.*
4. *Istoriia Ukrainy: nove bachennia (History of Ukraine : a new vision). K. : Ukraina, 1995.*
5. *Istoriia Ukrainy (History of Ukraine). K: Alternatyvy, 2002.*
6. *Istoriia Ukrainy (History of Ukraine). Lviv: Svit, 1998.*
7. *Konhres Ukrainyskykh Natsionalistiv 1929 r. Dokumenty i materialy (Ukrainian Nationalists Congress 1929 documents and materials). Lviv: Tsentr doslidzhen vyzvolnoho rukhu, 2006.*
8. *Konstytutsiini Akty Ukrainy. 1917 – 1920 (Constitutional Acts of Ukraine . 1917 - 1920). Kyiv: Filosofska i sotsiologichna dumka, 1992.*
9. *Lenin V. I. Poln. sobr. soch. V 55-ti tomah (Complete Works. In 55 volumes). M. : Politizdat, 1973. Vol. 22.*
10. *Mirchuk Petro. Narys istorii Orhanizatsii i Ukrainyskykh natsionalistiv (Essay on the history of Ukrainian Nationalists). Miunkhen – London – Niu-York, Ukrainiske vydavnytstvo, 1968.*
11. *Natsionalizm i natsionalistychnyi rukh, istoriia ta idei (Nationalism and nationalist movement, and story ideas). Drohobych: Vidrodzhennia, 1994.*
12. *OUN u 1941 rotsi. Dokumenty (OUN in 1941. Documents). Kyiv: Instytut istorii Ukrainy NAN Ukrainy, 2006.*
13. *Prychynky do suspilnoho myslennia (The public comments to the thought.). Kanada, 1989. P. 27-41.*
14. *Semiryaga M. I. Fashizm, rasizm, natsionalizm.(Fascism, racism, nationalism). Rasyi i obschestvo. M., Nauka, 1982.*
15. *Stsiborskyi Mykola. Natsiokratiia (Stsiborsky Nicholas. Natsiokratiya). Paryzh, 1935.*
16. *Ukraina v Druhii svitovii viini. U dokumentakh. Uporiadnyk V. Kosyk (Ukraine in World War II. In documents. Compiled by C. Kosik). Lviv: LDU, 1997*
17. *Shpengler Oswald. Prussachestvo i sotsializm (Oswald Spengler. Prussianisme and socialism). Peterburg, 1922.*

Якунин Виктор Кузьмич – доктор исторических наук, профессор
Днепропетровский национальный университет имени Олеся Гончара
Адрес: 49010, г. Днепропетровск, просп. Гагарина, 72

Yakunin Viktor Kuzmich – doctor of historical sciences, Full Prof.
The Oles Honchar Dnepropetrovsk national university
Address: 72, Gagarin Avenue, Dnipropetrovsk, 49010